

Մէկ —Այդ ո՛ր էք գնալու, — ասում է

նը բանտարկան գործողները ծրագրել է մշակում. այդ գործողները պետի լինելն մի տեսակ իրաւաբանական պայմանագիր գործառնող և բանտարկան միջև, նմանապէս պետի պարունակին իրենց մէջ գործնական կանոններ բանտարկան իրաւանց և պարտաւորութիւններ մասին:

— Լուսնը, որ ներսիսեան հողերը պարսկացի հողաբարձութիւնը որոշել է հետեւեալ ուսումնարանական տարեշրջանի սկզբից վերացնել ֆրանսիէն լեզուն և տեղը մացնել գերմաներէնը: Հողաբարձութեան այդ դիտարկութիւնը կարելի է նպատակաւորաբար համարել, որովհետեւ մեր թեմական դպրոցներում և ճեմարանում առհասարակ աւանդուած է վերջին լեզուն, և մեր թեմական դպրոցները կամ ճեմարանի շրջանաւարտները եթէ գիտէին արտասահման ուսանելու, ընտրում են աւելի գերմանական համալսարանները, քան ֆրանսիականը:

— Ինչպէս յայտնի է, Մասկուայի հնապիսական ընկերութեան նախագահ գրաֆուհի Ուլրիքայի ձեռնարկութեամբ թոյլ է տրուած Թիֆլիսում յիշուող ընկերութեան ճիւղ բանալու: Այժմ կառավարութիւնն արդէն հաստատում է այդ ճիւղի բացման ծրագիրը, բայց անշուշտ փոփոխութիւններով:

— Խմբագրութիւնս ստացաւ հետեւեալ նորագոյն հրատարակութիւնները. 1) «Լուսնայ» գրական հանդէս, վեցերորդ տարի, գիրք Բ., 1901 թ., տպագրութիւն, էջ 492. 2) Յ. Մուրադեան—«Համէլեցի հայեր», արտատպուած «Ազգագրական հանգէս»-ից, Թիֆլիս, 1901 թ., էջ 126, գիրք 40 կ., 3) «О кавказской промышленности» (кн. кавказской промышленности), М. С. Бетанова, Թիֆլիս, 1901 թ., էջ 48, գիրք 30 կ.: — Այս օրերս Խաչատուր բացուած է Լուսնայ միջադէպին բանկ:

ՄԵՃ ԳՐԱՌՍ ԵՆ

ԲԱՆԴԱՌԻՑ.—Չիբայի և ընկերութեան նաւթի մի շատրուանը քանի օր է խրվում է և այրուած: Հրդեհի շուրջը կանգնած են Բաղուի հրէշները խումբը, և նաւթահանքերի հրէշները, որ կրակը շանցին հարեան նաւթահանքերին: Ծարդայրուել է մօտ 560 հազար պուդ մագրութի: Հրդեհը շարունակուում է:

— Ս. Լուսնայից եկեղեցու երէցփոխ պ. Բ. Յակովբեան սկսել է եկեղեցին

միջև փոքր ինչ սպասուելու յետոյ: Փրանսացի լուսն է:

— Ուրում էք հեռանալ,—շարունակում է Լամբիւնը:—Ի հարկէ կարող չեմ արգելել...: Բայց զարմանալի է—ինչպէս պետի կարողանալ առանց անցագրի ճանապարհ գնալ: Հարմարում եմ: Հօգիտէք, որ ես ձեր անցագիրը կորցրել եմ: Խղճեք ինչ մի տեղ գրել... յետոյ կորաւ...: Մեղանում անցագրի վերաբերմամբ մեծ խտրութիւն կայ: Հինգ վերաւ չգնացած, արդէն ձեռք կրճենեն:

Համարելը գլուխը վեր է բարձրացնում և կառկածանքով Լամբիւնի նայում:

—Այո...: Այ կըսենք: Դէմքիցդ կը հասկանան, որ անցագիր չունիս, և իսկոյն—ո՛վ ես: Այլփոխ Համարելն է՛, մենք այդ Այլփոխ Համարելներին գիտենք: 2Էք հաճիլ արդեօք Սիբիրի կողմերն զբոսնել...:

—Հանսը էք անում:

—Ինչո՞ւ պետի հանաք անեմ: Զատ հարկաւորս է: Բայց տեսէք—յետոյ չըսկէք լաց լինել, նամակներ գրել: Որ ձեզ չղճայալապ այստեղից անց կացնելու լինին—մատո՛ւ մատո՛ւ չեմ կպցնիլ ձեզ օգնելու համար:

Համարելը վեր է թռչում տեղից և, գոյնը թողած, սկսում է սենեակի մէջ պտոյտ պտոյտ անել:

—Այս ինչ բերքը գլխիս,—ասում է նա յուսահատութեամբ գլուխը բռնելով: —Աստուած, Ոհ, անխճած լինի այն ժամը, որ հայրենիքիցս հեռացայ:

—Դէ լաւ, լաւ... հանաք պրի,—ա-

նըսից ու զրսից վերանորոգել: Բացի եկեղեցին վերանորոգելուց, վերանորոգել է տալիս և յաջորդաբար:

—Արեւն վարդապետը հեռագրով կանչուած էր ու. էջմիածին, բայց նա այստեղից գնացել է Թիֆլիս վեհին խնդրելու, որ Բագուից չհեռացնեն իրեն: Լուսն է տարածուած, թէ նրա խնդիրը յարգուած է, այնպէս որ Արեւն վարդապետն այլևս Ալեքսանդրապոլի յաջորդ չի գնալ: Բագուցիներին քարոզել վարդապետ է հարկաւոր, ոչ թէ Արեւն պէս մի վարդապետ, որ երկու խօսք ասել չգիտէ: Միանգամայն ծիծաղելի է հանգուցեալ Կիւրեղ եպ. Սրապեանից յետոյ այստեղ գործակալ-բարոյիչ տեսնել յիշուող վարդապետին:

ՆՈՐ-ՆԱՐԵԿԵՆԻՆ.—Սեպտ. 23 ին, կիրակի, բացուեց Ս. Խաչ վանքում թաղուած բարեբաղ բժ. Տիգրանեանի մահաճանը: Տիգրանեանը բաւական խոշոր գումար է թողել գնահատելու բարեբաղական նպատակներով. այսպէս՝ նրա թողած փողի տոկոսներով ուսանում են երկու սան ու. էջմիածնի ճեմարանում և մէկը տեղիս դպրանոցում. բացի դրանից, նա թողել է մի փոքրիկ գումար, որը պետի ստանայ ու. էջմիածնի օրոշմամբ այն գիտնականը, որը կը պատրաստի հայ արմատական բուսերի ցուցակը:

—Սեպտեմբերի 20-ին մեր քաղաքային վարչութեան դահլիճում քաղաքագլխի ընտրութիւն եղաւ: Այդ պաշտօնի համար թեկնածուներ առաջարկուեցին պ. Ս. Թաթարեանի Գ., Գալպանեանի Ս. Խոջայեանի Դ., Խլուհեանի Ս., Խառատեանի Յ. և մի ուսուցարանների գլխաւոր—Գուկաշով: Վերջին չորսի հրաժարման պատճառով, քուէարկուեցին միայն երկու հոգի, և պ. Գալպանեանը երկու ձայնի մեծամասնութեամբ ընտրուած է:

ԹԱՆԻՐԻՋԻՑ.—«Նոր-Գար»-ի № 136-ի առաջնորդ յօդուածը խորին յուզումն առաջ բերեց տեղիս հասկացող դատաւարի մէջ: Ապաւած մնացիք, որ Ատրպատական եկող վարդապետը Միւլիթար արքայալի յիշատակին հոգեհանգիստ է կատարել: Բազուի հայոց ինչեղեցում: Այժմ բոլորին համար էլ պարզ է, թէ մեր հոգեւոր բարձր իշխանութեան մէջ ո՞ր աստիճան թուութիւն է:

սում է Լամբիւնը ձայնը ցածացնելով:—Հարմանալի մարդ է. հանաք էլ չգիտէ: Ոչինչ կարելի չէ ասել:

—Սիբիրիս,—ճշում է Համարելը Լամբիւնի ձայնի եղանակից հանգստացած:—Երբեք եմ արեւելք, որ ես սիրում եմ Ռուսիան, ձեզ, ձեր դատակներն...: Ինձ համար ձեռնից հեռանալը մեղանք չափ ծանր է: Բայց ձեր ամեն մի խօսքը շնորհ է դառնում:

—Էհ, տարօրինակ մարդ էք: 2Էք ինչ որ ես ֆրանսացիներին հայայնեմ. ինչ կայ վերաւորուելու: Բիշ մարդ ենք շայտում, ո՞ր կըզնայ, որ ամենքն էլ վերաւորուելու լինին: Հարմանալի մարդ: Այ, Լազար Խառատեանից գոնէ օրինակ առէք, մեր կապալաւորից...: Նրան չառած բանս չի մնում, շուտը, հոտած եմ ասում, փեշիցս էլ խօզր անանջ եմ շինում, գալիկներեց քաշ աւալիս... Եօ չի վերաւորում:

—Բայց ախր նա սարուկ է: Կոպէկի համար պատրաստ է ամեն ցածութիւն էլ յանձն առնել:

—Դէ լաւ, լաւ, լաւ... հերթ է Գիանը ճաշեք: Հաշտութիւն և խաղաղութիւն:

Համարելը սկզբից է բռնում իւր լացահումած դէմքին և Լամբիւնի հետ սեղանատուն դնում: Առաջին տեսակ կերակուրն ուտում են լուռ ու մունջ, երկրորդից յետոյ սկսում է միմյանի բանը, և այսպիսով Համարելի տառաջանքի վերջ չկայ:

Ատանիկ

տիրում թաւրիգիներն ուղարկած բողոքներն ուղարկութիւն չգործարեց ու. էջմիածինը և այդ մարդուն ուղարկում է որպէս առաջնորդ մեր ազգային-հասարակական գործերում... Սրանից յետոյ պատահած դէպքերը որ արձանագրենք, թող չմեղադրեն թաւրիգիներին: Զգում ենք արդէն, թէ ու. էջմիածինը որպիսի խնամքով է վերաբերում դէպի պարսկահայեր և թէ նրա խնամքն անձին է ուղարկում մեզ համար հովիւ և առաջնորդ լինելու: «Աստուած թող փոշմանութիւն չտայ»—ասում է ազգային առածը:

ԳՏՈՑՏՆԵՐ ՀՈՒՆՈՍԻ ՀՈՎՏՈՒՄ

VI.

Առաւօտեան արեւն արդէն բաւական բարձրացել էր, երբ նաւը շարժուեց տեղից. հետզհետեւ մեր աչքի առջև նորանոր տեսարաններ բացուեցին: Հոնոսի աջ և ձախ ափերին իրար ետեկց ցրուած են բազմաթիւ գիւղեր, գիւղաբաղաւորներ և քաղաքներ. բնակչութիւնն այս մասում չափազանց խիտ է, այնպէս որ շատ անգամ քանազան բնակավայրեր փոքրիկ անշրջաններով միայն բաժանուած են իրարից: Տիրում է մշտական շարժում, կենդանութիւն. ոչ ոք պարզապէս չէ, ամեն ոք լարուած աշխատանքի մէջ է: Տնտեսող և գործնական գերմանացիներն այստեղ չեն եղել և այժմ էլ է սպալկների լծում, նրանց գործածութիւնն աւելի օգտակար դարձնում:

Մտնում ենք Լուրայ ժայռին, որը տեսնել մի առանձին հետաքրքրութիւն է ի սպասում. եւ ահա այդ ժայռը: Ժայռն ինքն ըստ ինքեան ոչ մի հետաքրքրութիւն չէ ընծայում, բայց նրա անունը տարածուել և նշանակութիւն է ստացել հետեւեալով: Առասպելը պատմում է, որ Լուրայ ժայռի վրայ մի ոգի էր բնակուում. նա իւր քաղցը, կախարհիչ երգերով անցորդներին դէպի իրեն է գրաւում, որոնք և սիրելի յափշտակուած մօտենում էին ժայռին, բայց հէնց այդտեղ էլ գտնուում էին իրենց գերեզմանը. նաւը դարձնում էր ժայռին և փշուր փշուր դառնում, իսկ նաւորդներն էլ գետի ափերէն անկողնին էին դնում:

Այդ առասպելից պարզ երևում է, որ ինչա՞մ ժայռը որոշ գեր է խաղացել գերմանական առասպելաբանութեան մէջ: Միջին դարերում էլ գերմանական ժողովուրդն այն հաւատալիքն ունէր, թէ այդ ժայռի մէջ են բնակուելու եղել գնահատելի ոգիներ: Այս առասպելի նմանութիւնը յունական սփրինքների առասպելների հետ՝ անկեղծ է: Սակայն երբեք չպէտք է փոխադրութիւնով բացատրել: Այսպիսի նման առասպելները ամեն ազգեր ունեն: Մեր Մասիսն էլ «Քաջքերով» բնակուած է համարուել:

Սակայն իսկապէս այս առասպելը չէ, որ այնքան ժողովրդականութիւն է աւելի Հոնոսի աջ ափին, գետից 132 մետր բարձրութիւն սենցոյղ Լուրայ ժայռին, այլ այդ առասպելի բանաստեղծական բազմաթիւ մշակութիւնները, որոնցից ինչինքն Կլոմէն Բրենտանոյի Loreley (յաւթօհարս) գողտրիկ բանաստեղծութիւնը, որն և Զիլխէրի կողմից ներդաշնակուելով այսօր գերմանացիների ամենասիրելի երգերից մէկն է. Jch weiss nicht was soll das bedeuten,

Dass ich so traurig bin...

Die Luft ist kühl, und es dunkelt,

Und ruhig fließet der Rhein...

Այո, օգր գով էք, Հոնոսն էլ հանգարտ էր հոսում: Եւ իմ մէջ դարձեալ անցեալ յիշողութիւններ. ես ինչեղեցի ժամերը, երբ իբրեւ դպրոցական աշակերտ այդ ոտանաւորն անգիր էինք սովորում. այն ժամանակ Հոնոսն էլ, ժայռն էլ, ամեն ինչ էլ երեւակայութեան մէջ միայն տեղ ունէին. իսկ այսօր աչքիս առջև են:

Կէսօրից արդէն բաւական անցել էր:

Նաւի վրայ երդոնները խմբում էին և իրենց հայացքը դարձնում դէպի Հոնոսի աջ կողմը, վերե: Գերմանացիները մի առանձին անհամբերութիւնով էին սպասում տեսնելու իրենց ազգային փառքի մարմնացումը: Եւ ահա այն: Հոնոսի աջ ափին գտնուող Նիդերվալդի բարձրութեան վրայ, ծառերով չըջապատուած բարձրացած է գերմանական ազգային արձանը (National denkmal) իւր առաջ ունենալով ընդարձակ, ազատ հորիզոն:

Նաւն ինչեղեցի մեզ Ռիդեհոյամ բաղաւթի մօտ Ուղեղներից շատերն իրենց քայլերն ուղղեցին կայաբան, որտեղից ֆունկիւլեօրով կարճ միջոցում սարի գլուխը, ազգային արձանի մօտ պիտի բարձրանային: Իսկ ես, որ մի առանձին բան չունէի շտապելու, քայլեցի կամաց-կամաց դէպի վեր, խաղողի այգիների միջև ձգուած սփրինքն ճանապարհով: Այս ճանապարհով մէկ ժամում արձանի մօտ պիտի լինէի: Բացի ինձից շատ շատերն էին դէպի վեր քայլում: Գերմանացիները կարծէք ուխտի էին գնում. նրանք գնում էին հրճուելու իրենց ազգային անցեալով և փառքով, ընկած քաջերի յիշատակով ուխտ կապելու, մինչև մահ հաւատարմի միալու հայրենիքին: Ծանապարհի աջ ու ձախ կողմերում խաղողի այգիների մէջ աշխատում էին անխնայ գիւղացիները: Այգիների վրէժ արտաքին և թէ ներքին մասից փառքապէս նկատելի էր կանոնաւոր աշխատանքի կնիքը:

Բարձրացաւ սարը: Եւ ահա առջև կանգնած է հսկայական արձանը, որը ծովի մակերևոյթից 300 մետր, իսկ հրաբխից 225 մետր բարձրութիւն ունի: Այս ազգային արձանը կանգնեցած է համայն գերմանական ազգի միջոցներով հի յիշատակի գերմանական ազգի միաբանական, յաղթական փառքի և գերմանական պետութեան վերածնութեան 1870/71-ն: Արձանը բացուել է 1888 թ. օգոստոսին, Վիլհելմ I կայսրի, ժողովրդի ահագին բազմութեան և 1870/71 թ. ֆրանսացիների զորքերի միջոցներով մանակցողները ներկայութեամբ, Արձանի ստորին մասի բարձրութիւնն է 25 մետր: «Գերմանիայի» փառահնդ կերպարանքը 10 1/2 մետր բարձրութիւնով, վեր բարձրացած աջ ձեռքին կայսերական թագ, ձախ ձեռքին դափնեայ պղնձափով պատած սուր, որոնք արտաշայտում են պետութեան միութիւնը և ոյժը,—իսկապաւար դէպի արեւմուտը է նայում, դէպի Ֆրանսիա, որին կարծէք անբերկրաբար սպառնալիքներ է ուղարկում: Այստեղ արդէն անշուշտ դիտող աչքի առջև ընկնում է ուղիների փառաւորների վրայ կանգնեցած փառքը: Գլխաւոր ռէլիէֆը, արձանի ստորին մասի դէպի Հոնոսի նայող կողմում, մարմնացնում է պապականութիւնը Հոնոսի վրայ (Die Wacht am Rhein) —Գրուելայի Վիլհելմ թագաւորը Գերմանիայի միւս իշխաններ և ժամանակակից նշանաւոր դորափարներ հետո ձախ և աջ կողմերում կուռի և խաղաղութեան այլաբանական քանդակներ են. ստորև՝ Հոնոսի և Մոզելի, վերջինս Գերմանիայի արեւմտեան սահմանի պաշտպանութիւնն է յանձն առել: Արձանի ստորին մասի աջ կողմում քանդակուած են երկու սփրինքներ «Դէպի պատերազ» և «Վերադարձ դէպի հայրենիք»: Այս հսկայական արձանը նստել է 1,100,000 մարդի Գերմանական ազգային փառքի այս նիւթեղէն մարմնացումի առջև է, որ անպակաս են այցելուները թէ գերմանացիներ, արաքի, կարծէք ուխտ են գնում այս արձանին. նրանք խոնկ չեն ծխում սրտում սրբազան ուխտ են կատարում. նրանք գնում են այդ արձանի վրայ փոքրագրած Վիլհելմի խօսքերը կարգաւոր. «Երկաթակ» ընկածներին, խաղաղութիւնը դանդաղեցնել, նմանել՝ ապագայ սերունդներին: Խօսքեր, որոնք ինչեղեցում են

Յամնայի դէպս բարեբաղական ընկերութիւնն ստիպուած պէտք է լինի շատերն մեծեղի, որովհետեւ մուտքը երբեք պակաս էր անցեալ տարի էլ, պակաս կըլինի այս տարի էլ:

Աղբառաց հողաբարձութիւնն այս տարի նոյնպէս աւելի քիչ օգնութիւն է հասցնում, քան կարող էր, նիւթական միջոցներին նայած: Գատճառն այն է, որ հողաբարձութիւնը Գալպանեանի և ընկ. շնորհիւ պարտքերի տակ է ընկել, որից ազատուելու համար այժմուս հողաբարձութիւնն ստիպուած է կտրել խոզն ուսանողներին, աշակերտներին, որբերի և տնակներին թողնել: Այս այսպէս լինելով հանդերձ, դեռ կան մարդիկ և նրանց մէջ բարեբաղական ընկերութեան «հաշակաւոր» նախագահը, որոնք պաշտպանում են Գալպանեանի գործերը և աշխատելու են վաղը միւս

մեզ մեղաւորեցու եղիչէն մաքուր եռանդը: Օտարները լաւ օրինակ ունին վերցնելու նրանցից, վատը մեծեղու: Ար. Արեղեան

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆՈՐ-ՆԱՐԵԿԵՆԻՆ, 26 սեպտեմբ.— Այս տարի էլ, ինչպէս և անցեալ տարի, շատ աղքատ աղջիկներ և տղայք չկարողացան մանկ մի որեւէ ուսումնարան կամ տեղ չլինելու պատճառով և կամ ուսման վարձի փող չունենալով: Գաղաքային տարրական դպրոցները առաւ քանակութեան թիւը շատանալուց ի վեր լինել են: Մեր ծխական դպրոցներին մէջ նոյնպէս տեղ չկայ: Հոնոսիսեան դպրոցի տեսուչ Մ. Բաշ. Գանձապետեան չբաւարարելու մեծում է, որովհետեւ կան այնպիսիները, որոնք կարող են ուսման թողալը վճարել: 2բաւոր աշակերտներ թիւը տարե ցտարի շատանում է, սինչ-դեռ մեր բարեբաղական ընկերութիւն. ներք օգնութիւնը նոյն շափով չի մեծանում: Առնենք հէնց բարեբաղական ընկերութիւնը, որի նախագահը տեղի և անտեղի իւր անունն է ստորագրում, որպէս զի ասեն, թէ այս ինչ քաղաքում ապրում է լեռնային Դոբրինսկի, —ահա այդ բարեբաղական ընկերութիւնը, ասում եմ, ստիպուած է մերժել բազմաթիւ խնդրանքներ: Ի հարկէ, եթէ նախագահն աւելի վարկ ունեցող անձնատուութիւն լիէր, ընկերութիւնն անշուշտ բազմաթիւ նախադրուածութիւններ կըստանար, բայց ցաւն էլ այն է, որ այժմեան նախագահը մեծ վարկ ունի միմիայն տեսչի կամ նրա օգնականի նման մարդկանց աչքում, որոնք, սակայն, նախադրուածութիւններից շատ հեռու են, իբրեւ ուսուցչական դասի պատկանողներ և առհասարակ իբրեւ աւելի աւանդներ, քան տուողներ: Բարեբաղական ընկերութիւնը, մի խօսքով, այնքան փող չունի, որ խնդրանքներ, ուսման պիտոյք կամ հանդերձեղէն խնդրողները գոնէ կրնն բաւարարութիւն տալ: 80-ի շափ խնդիր է տրուած, և շատ կարելի է բոլորին էլ կըմբռնեն: Բայց «մարդասէր» (?) ձեռնցող փառաւոր նախագահը կամենում է հասարակութիւնն աչքին թող փչել և ցոյց տալ, որ ինքը չի մերժում, ընդունում է և այլն: Եւ ահա առանց երկար մտածելու նա սկսում է ընկերութեան սաների ցուցակից շնչել այն բոլոր երեխաներին, որոնք մի տարի մնացել են իրենց դատարաններում, կամ սրանք առանց անհրաժեշտ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մէջ այս անգամ կային և այնպիսի մարդիկ, որոնք լաւ են հասկանում նախագահի կեղծաւոր նպատակները, խորհրդի այդ անհամեմատ թոյլ չեն տալիս նախագահին չափ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մէջ այս անգամ կային և այնպիսի մարդիկ, որոնք լաւ են հասկանում նախագահի կեղծաւոր նպատակները, խորհրդի այդ անհամեմատ թոյլ չեն տալիս նախագահին չափ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մէջ այս անգամ կային և այնպիսի մարդիկ, որոնք լաւ են հասկանում նախագահի կեղծաւոր նպատակները, խորհրդի այդ անհամեմատ թոյլ չեն տալիս նախագահին չափ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մէջ այս անգամ կային և այնպիսի մարդիկ, որոնք լաւ են հասկանում նախագահի կեղծաւոր նպատակները, խորհրդի այդ անհամեմատ թոյլ չեն տալիս նախագահին չափ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մէջ այս անգամ կային և այնպիսի մարդիկ, որոնք լաւ են հասկանում նախագահի կեղծաւոր նպատակները, խորհրդի այդ անհամեմատ թոյլ չեն տալիս նախագահին չափ չեն խոստանում, ծոյլ են և այլն: Մի խօսքով, սկսում է «մանկանց կոտորումն», մի տեսակ էկզիկուցիա: Ի հարկէ խորհրդի անգամները, որոնց մ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԹԻՒՐԻՔԻԱ

Լրագրերի մէջ տպուած է Գ. Պոլսի
առաջագահի պ. Ձինովիկի Բ. Դրանի
տուած մի յայտագրի բովանդակութիւնը:
Դեռանքը խիստ վճռական տոնով թուրք
կառավարութեան ուշադրութիւնն է
հրաւիրում Օսմանեան կայսրութեան
քրիստոնէական նահանգները որպէս
գրութեան վրայ, մասնաւոր է անում
իշխանութեան անտարբերութիւնը կամ
նոյն իշխանութեան այնպիսի գործողու-
թիւնները, որոնք աւելի ծանրացնում
են գրութիւնը, և առանձնապէս մանրա-
մասնօրէն կանգ է առնում հայոց գործի
վրայ, Յայտագրի վերջը դեռապէս ըս-
տալով է, թէ հայկական խռովութիւն-
ները որ աստիճան ազդում են ասիական
Թիւրքիային սահմանակից ուսական
գաւառների վրայ, և նախագործացնում
է, թէ Ռուսիան գծադրութեամբ պիտի
կարողանայ չիստանուել գործին, եթէ
Հայաստանում իրերի գրութիւնը չլա-
ւանայ:

ՓՐԱՆՍԻԱ ԵՒ ԹԻՒՐԻՔԻԱ

Փրանս-թրքական վէճը շարունակում
է չարժեք ֆրանսիական լրագրերի ու-
շադրութիւնը, որոնք կառավարութիւ-
նից վճռական գործողութիւններ են պա-
հանում:

«Eclair»-ը գրում է. «Փրանսիան չը-
պէտք է այլ ևս յայտարար Թիւրքիայի
դէմ հռահրու մրցոյնը ձեռք առնելու:
Փրանսիայի վարկը Թիւրքիայում և ամ-
բողջ Եւրոպայում և նրա առևտրական
չահերն Օսմանեան կայսրութեան մէջ
վտանգի կենթարկուին, եթէ ֆրանսիա-
կան կառավարութիւնը վճռական քայ-
լեր չառնէ»:

«Temps»-ը հաղորդում է. «Փրանսիա-
կան դեսպանատան խորհրդատու Բա-
պտը մեծ վէճերին յանձնեց Պարիզի կա-
ռավարութեան մի խիստ եռանդուն յայ-
տագիր, որի մէջ նա առաջարկ ան-
ցնում է, որ Լոսանդոյի ժառանգնե-
րին վճարուի 344,000 ֆրանկ, որպէսզի
ոչ մի ձգձգում չլինի, պահանջում է, որ
այդ գումարը վճարուի Բապտիստին անյա-
պար. Այս յայտագիր հետևանքն այն ե-
ղաւոր սուլթանը երկու ժամուայ ունկն-
դրութիւն տուեց Պարիզի նախկին
դեսպան Մինիլի-բէյին և ապա մինի-
տրների խորհուրդ գումարեց, որը եր-
կար ժամանակ քննում էր ֆրանսիական
պահանջները»:

ԱՆԳԼԻԱ

Նորբեր լրացաւ երկու տարին, ինչ
Անգլիան պատերազմ է վարում Հարա-
ւային Աֆրիկայում: Այդ առթիւ լրագրե-
րները հաղորդում են, թէ անգլիացիները
իշխող պատերազմի սկզբից մինչև այժմ
ունենցել են 75,562 մարդու կորուստ: Այդ
թիւրք 17,472 սպայ և զինուոր սպա-
նուած կամ մեռած են ստացած վէրքե-
րից և հիւանդութիւնից, 2,445 սպայ և
55,031 զինուոր ուղարկուած են հայրե-
նիք անպէտքացած լինելու պատճառով,
իսկ այս վերջիններից 6 սպայ և 417
զինուոր մեռել են հայրենիք վերադա-
նալուց յետոյ:

Պատերազմի երկամեակը պահպանո-
ղական մամուլին առիթ է տալիս դառն
նկատողութիւններ ուղղելու կառավա-
րութեան հասցէին: «Times»-ը, «Stan-
dard»-ը, «Morning Post»-ը միաձայն
պատկարարում են կառավարութեան ան-
հոգութիւնն ու եռանդի պակասութիւ-
նը: «Բրիտանական հասարակութեան
վրայ», գրում է «Times»-ը, «անհաճոյ
տպագրութիւն է գործում այն անտար-
բերութիւնը, որ ցոյց է տալիս կառա-
վարութեան անդամների մեծամասնու-
թիւնը պատերազմը շարունակելու վե-
րաբերմամբ: Մինիտրներից ամենանշա-
նաւորները լուրջին են պահանջում
նստաշէջան վերջանալուց ի վեր: Լուրջ
վերաբերմունքի նշան անգամ չենք տես-

նում մենք դէպի այն աւերածուածը, ո-
րը թէ քաղաքական և թէ ֆինանսա-
կան տեսակէտից ամենամեծ կարեւո-
րութիւնն ունի: Հասարակութիւնը
զարմանքով տեսնում է, որ այն ժամա-
նակ, երբ պատերազմն երկարաձգում է,
լուրջ մտահոգութիւն է պատճառում
ազգին, ահազին դամարներ է կլանում
և թուլացնում է Անգլիայի ազդեցու-
թիւնն աշխարհի բոլոր մասերում, —
մինիտրները նստած են իրենց նեկտա-
րը ձեռքներին, կարծես թէ ամեն ինչ
անցնում է ամենափառաւոր կերպով աշ-
խարհներից այս ամենալաւ աշխարհում:
Անկարելի է ուրանալ, որ կառավարու-
թեան դէմ եղած դժգոհութեամբ
մասնակից է մինիտրական կուսակցու-
թեան մեծամասնութիւնը:

«Standard»-ը խոսում է աւելի եռան-
դուն կերպով: Յայտարարելով, որ կա-
ռավարութեան դէմ եղած դժգոհու-
թիւնը հետզհետէ սաստկանում է պահ-
պանողականների մէջ, այդ լրագիրը
շարունակում է. «Մենք մեծապէս խնդ-
րում ենք յորդ Սուլթանին և իւր պաշ-
տանակիցներին, որ հաւանան վերջապէս,
թէ ազգը սառափելի կերպով յոգնած է
պատերազմի այսքան երկար շարունա-
կուելուց, նրան ձանձրացրել են յետա-
ձգումները, երբեմններս ու զիջումները:
Նա պահանջում է ոչ թէ կոչեր կամ
բանակցութիւններ, այլ արագ և վճռա-
կան գործողութիւններ: Մենք ծախում
ենք շարժական աւելի քան մի միլիոն
ֆունտ ստերլինգ Հարաւային Աֆրիկա
յում զինուորական ոյժեր պահպանելու
համար, և բանից երևում է, որ բաւա-
րար չափով զօրը չունենք այստեղ: Ա-
ւելի լաւ է և վերջիվերջոյ աւելի էժան
կենսութիւն, եթէ մի քանի միլիոն աւելի
ծախսենք և Գիւլեհներին ուղարկենք
այնքան մաքուր ու ձի, որքան կը պահա-
նենք նա, քան երկարաձգելու պատերազմը,
որը ներկայ պարագաներում կարող է
շարունակուել դեռ ևս ամիսներով:

«Daily Mail»-ի ասելով, կառավա-
րութիւնը վճռել է հետեւի այս խոր-
հրդին: Հոկտեմբերի առաջին կիրի
Հարաւային Աֆրիկա կղմկներն ինն փո-
խադրական նաւ, նոր զօրքեր տանելով:

ՀԵՌԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ձինուորական մինիտրը սեպտեմբերի
29-ին արտապարզ պնդեցով ժամանեց
Մեքիկ: Անխաբատում եղած ժամանակ
մինիտրը տեղական տղայոց պրոպեմա-
գիսի հանդիսաւոր ակտին յայտարարեց,
որ պրոպեմապիսները վերակաշուած է
զինակներով:

— 2-ինական լրագրերը Պեկինի
սպանիական դեսպանին, իրեն դիւանա-
գիտական մարմին առաջին, յանձնեցին
աւելի քան 450 միլիոն տաէլի մի չէկ,
իրեն պահանջում վարձարութեան
վճարում:

— Գրետորիայից հեռագրում են, որ
սեպտեմբերի 2-ին գերել են բռնուած
գարձնալ 18 բուք զօրավարներ և առ
միշտ արտաքուստ են Հարաւային Աֆ-
րիկայից: Էնդի Բոթան անցել է Բաւի-
ան գետը և գնում է դէպի հիւսիս:
Կարծում են, որ նա մի զօրախումբ է
ուղարկել բերելու իւր համար նշանա-
կուած պաշարները, և այդ զօրախումբը
շարժում է դէպի արեւելք: Տարկատ-
տատում հոկտեմբերի 1-ին հրացանի է
բռնուած բուք զօրավար զնման:

— Փրանսիական փոխ-հրապարտը Մո-
նաստիւրում հոկտեմբերի 1-ին կնիքա-
կուեց թուրք զինուորների յարձակման:
Յանցաւորներն իսկայն ձեռքաւարեցին
և բանտարկուեցին: Զօրքի հրամանատա-
րը գնաց փոխ-հրապարտի մօտ ներդու-
թիւն խնդրելու:

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆՈՐ ՍՊԱՆՈՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑ ԱՅՆՈՒՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ
Ուրաւթ, հոկտեմբերի 5-ին
Հայ դերասան. գրամատիկ ընկերութիւնը
Գր Ներկայացնէ
ԱՍԼԱՆԲԱԼԱՍԻ
Դրամա 4 գործ., փոխ Ս. Սարգսիւս-
Արեւաշատի
վերջը

ԱՎԱՍ ՈՒ ԵՒԱ
վոգ. 2 ար., հեղ. Եակովիւի, թար. Վրոյրի
Մանակցում է ամբողջ խումբը:
Սկիզբը ճիշտ 8 ժամին:
Տեղերի գները սովորական են:
Տոմարները ծախում են միմիայն
Թատրոնի կատարում:
Խումբը պատրաստում է խաղալու. «Ու-
րուականների յետնից» և «Օրլէա-
(748) նի կոյսը» 1—1

Պատրաստ է տպագրութեան համար
ՄԱՐԻԱ ԿՈՐԵԼԼԻ
, ԲԱՐԱԲԱՍ՝
վէպի թարգմանութիւնս:
Ալեքսանդր Պարզեան
(747) 2—1

Վաճառում են
„ԱՋԳԱՍԵՐ“
լրագրի բոլոր հատորները, իւրաքանչիւր
տարուսը 10 րուրի, ճանապարհա-
ծախսով:
Դիմել՝ Ecole Centrale Armenienne
(0) Julfa Ispahan. (Perse) 5—1

ՎԵՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ-ՋԱՆԱՆՈՐ
I և II հատոր, 497 և 317 էջերից:
Այլ. Յար Թ. Տէր-Յովնանեանցի
Տպարատ է 1880 և 1881 թ. իսկ.
Վաճառում է երկու հատորը միմիայն:
Դիմել է ճանապարհածախսով 2 րուրի
կամ 5 ֆրանկ:
Դիմել Tigran T. Abgarian, Julfa-
(0) Ispahan (Perse) 5—1

Մանկաբարձուհի և մատնաժիւտ
Տ. ՄԱՐԻԱՅԻ ՍՅԱՆՈՐԱՆԵՆԸ
ամառանոցից վերադառնալով ըն-
դունում է հիւանդներ:
Հասցէն Kazbekskaya № 19.
(736) 4—3

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Ալեքսանդրապոլի հոգևոր կառա-
վարութեան ատենախում նշանա-
կուած է հոկտեմբերի 12-ին և 15-
ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, ա-
ճուրդ և կրկնաճուրդ Ալեքսանդ-
րապոլի և Կարսի վրձակների ե-
կեղեցիների մոմավաճառութեան
կրպակները երեք տարի ժամա-
նակով կապալով տալու. ցանկա-
ցողները կարող են պայմաններ
հետ ծանօթանալ ամեն օր ա-
ռաւօտեան ժամը 10 ից սկսած:
Յայտարարութիւններ ընդունում
են և կերուած ծրարով:
(743) 3—2

ԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ
ՅԱՐԱՑ Ե ԿԱՎԱՆՈՐ
ԲՐՈՆ-ՓՈՆ-ԲԵՆՆԵՐ
Ընդունում է առաւօտեան ժ. 9—2
կրկնային ժ. 4—7
Թիֆլիս, Միխայիլովայա, № 71:
(471) 50—16

Ս. ՎԱՅՏԱՐԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ
յարմարեցրած նորոտների համար
Դիմել՝ 15 կողմէ է.
50-ով առնողին 20% զիջում:
Դիմել՝ Армавирь (Куб. обл.)
Regenty Симону Шааиянцу
(0) 5—5

РОЗОВОЕ
ХРИСТАЛЬНОЕ МЫЛО
№ 4711
ВЫСОКОЕ
СОДЕРЖАНИЕ ГЛИЦЕРИНА.
ЭКОНОМИЯ ВСПЛДСТВИЕ ОБИЛНА ПЛЫИ.
НЪЖНИЙ ЗАПАХ РОЗЫ
ВОТЪ КАЧЕСТВА, ОТЛИЧАЮЩА ЭТО МЫЛО
ВЪ ВЫСОКОЙ СТЕПЕНИ.
ФЕРД. МЮЛГЕНСЬ
КОЛОКОЛЬНАЯ № 4711 ВЪ КЕЛЬНЬ-РИЙ

(M.) № 128447/56. 10—2

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՉԱՆՅ ՀԱՄԱՐ
ՏԱՆՆԵՐԱՆՆԵՐԻ ՏԱՐԻ
Առևտրական կուրսերի նպատակն է մասնագիտական առևտրական
կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանցը և պատրաստել գործնական
ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Առևտրական ստանում են
ատտեստատներ:
Աւանդելի աւարկաններ սրանք են. 1) Առևտրական Տնտեսութիւնը
2) Առևտրական Թուրքանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ
կրկնակի և բանկային), 4) Թուրքանութիւն համբիւր վրայ, 5) Ա-
ռևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնա-
գրութիւն և 7) Գեղարդութիւն (վատ ձևերի ու շաշմարկի):
Առաւօտ սկսուած է սպառնալի 15-ից: Ընդունութիւնները,
սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը և
երկուշաբթի 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում
Սուրբապոլ, Ալեքսանդր Փրիդուրովի տանը, № 9, Լեւոնտոմոսկայա
փողոցում: Ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ ԶԻՆԱՊԵՍ
Եր. Ծովկանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի
(650) տանը. Ե. Կ. Մ. Մանուշանցու. 25—20

ԲՐՈՎԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
ՀԱՐԱՐՈՂՆԵՐ
, ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ
Օ-ԴԵ-ԿՈՒՈՆԻ՝
որի յատկութիւնը բարձր է մրցութիւնից
ՉԵՉՆ ՀՈՏԵՐ
(M.) № 95184

ԶԻՒ ԺԱՄԱՅՈՒՅՑ
Ով ուզում է կատարելապէս ձրի ձեռք բերել
տղամարդկանց կամ կանանց սե պողպատի ծոցի 6
ընդլայնոց ժամացոյց, որ լարում է առանց բանա-
լու, ունի ամբերիկեան ոսկու շղթայ և բրնձիկ և որի
խուլի վրա եղած ոսկեայ տախտակի վրայ պատուէր
ստուղի ջանկութեամբ փորագրուած է իւր ազգանունը սկզբնառա-
ները — ձրեարար, — թող նա ուղարկէ 1 ռուբլի, և նրան կուղար-
կուի ժամացոյցը շղթայի և բրնձիկի հետ միասին մնացած 5 ռուբ-
լու վերադր վճարով: Բացի զրանից, ժամացոյցի հետ միասին
նրան կուղարկուի իմ պահեստի 6 կուլոն իւրաքանչիւրը մի ռուբ-
լանոց: Այդ կուլոնները հնչուութեամբ կարելի է վաճառել ծանօթ-
ների շրջանում և այդպիսով յետ ստանալ ժամացոյցի վրայ ծախ-
սուած փողը: Այդպիսի կուլոն գնողը իւր կողմից իրաւունք ունի
ինձնից ստանալու 6 ռուբլի արժեցող ժամացոյցի իւր շղթայով և
բրնձիկով միմիայն 5 ռուբլով և ձրեարար 6 ռուբլու կուլոն նորից
ցրելու համար: Նամակներն ուղարկեցէ՛ք I. ВУЗДЕРҮ, Варшава,
Граничная, 4.
Բոլոր ժամացոյցների հետ ուղարկում է տպագրուած երաշ-
խաւորութիւն, որ ժամացոյցը ճիշտ կը բանի 6 տարի:
(M.) 111,360. Նամակները գրել ուղարկելու: 6—6.

ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԻՐԵՐ
Ծախում են գործածուած, նոր և բոլորովին դուրս կանգնած
կահկարասիք, տուն կահաւորելու իրեր, բրնձ, սարք, ոսկի, թան-
կազին քարեր: Москва, Неглинный проезд, пассаж Солодовни-
кова рядомъ съ Абрикосовымъ. Մոսկուա, Սուրդուլնիկովի պատաս-
մուտքը Նեկլինից:
(M.) 8514 23—15